

RÈQUIEM

En els funerals sempre has optat per posicions estratègiques. Em refereixo al lloc que ocupes a l'espai on se celebren. Eclesiàstic o civil. Hi procures anar amb prou temps per por que, d'arribar just, la situació t'obligui a asseure't en algun lloc que consideres que no et correspon. Aquesta, però, és la teoria. A la pràctica, i des que en tens memòria, t'adones vagament que l'afer ha anat prenent un viarany sospitós.

Quan eres jove a penes hi anaves: l'avi d'un amic, coses per l'estil. Aleshores sempre eren funerals de missa. Romanies fora: l'ateisme militant hi obligava. Però a partir dels quaranta, quan la tibantor ideològica s'afluixa i una boirosa solidaritat amb els implicats guanya terreny, d'una manera maquinal però sistemàtica perceps que et situes cada vegada més a prop de la zona protagonista, per dir-ho així. Desmenjat, hi pares esment quan hi ets de fa estona i ja no ets a temps de canviar de lloc, desconcertat. Vas començar per estintolar l'esquena al mur del fons de l'església o del tanatori. Després vas seure als bancs del darrere. Els últims anys, com empès per una esma que no adverteixes sinó molt després de l'ofici, t'has anat seient als bancs centrals, cada vegada un xic més a prop de les primeres fileres.

Un cop ubicat i encetada la funció, des de sempre t'enxampes que estàs distret de l'afer central que us ha reunit allà. Tan aviat estàs atent a la lamentable acústica d'aquells espais sumada a una megafonia atroç, com avalues el limitat repertori de colors que usa la gent per vestir-se en aquests esdeveniments o sospeses l'adequació de l'espai a l'acte que s'hi celebra. Així, adverteixes que les sales funerals dels tanatoris moderns tenen un punt sòrdid, la qual cosa decanta imperceptiblement el ritual de comiat dels morts, ja ell mateix prou trist, en un tràngol lúgubre, amb aquells murs de ciment gris descarnat, a mode de búnquers funeraris. Almenys les esglésies tenen el detall de l'arquitectura exagerada, les volutes extemporànies, les imatges naïfs dels sants –degollats, lapidats o crucificats– i els puttivolàtils entremesclats, la simfonia de llum dels vitralls. En ocasions t'encantes en detalls com les giragonses que fan les volves de la pols en les vetes assolellades que penetren per les escletxes ogivals, o amb la teranyina que uneix la graella de sant Llorenç de la talla de la capella del sant amb l'àngel que li sobrevola la closca, o amb l'anguniosa textura amb què ha despatxat el pintor gòtic la pell escorxada de sant Bartomeu en aquell retaule del transsepte. T'embadaleix la gestualitat mecànica dels treballadors de la funerària quan reparteixen les estampetes com també què fa cadascun dels assistents del teu voltant amb el recordatori, qui se'l llegeix atentament aleshores, qui se'l fica a la butxaca interior de l'americana o a la bossa, sense ni mirar-lo, perquè considera descortès fer-ho allà i ja llegirà a casa –amb la gravetat que es mereix el mort i el lligam que hi tingui– aquells versos que ha vist de gairell, sense voler, i que li sonen d'alguna altra cerimònia recent.

Dret al fons, al costat de la pila baptismal ennegrida, estintolat al mur fred i greixós de l'església, que tantes mans han palpat, o assegut en un banc amb els missals rebregats en el calaix del respall del banc del davant, mires de concentrar-te en l'aspecte del mort, de quan era viu, de l'última vegada que l'has vist, quan fèieu aquelles trobades mensuals, o eren trimestrals?, un dinar o un sopar, t'escarrasses a evocar el seu posat bonhomíós, la seva vèrbola enfiladissa i festiva, sempre enginyosa, sempre múrria, era ell, oi?, de què havia dit que patia? bé, potser no ho havia dit, en fi, al capdavant tots anem al clot per una raó o altra, però no acabes de poder fixar-ne la imatge i et distreus amb la noia del davant que ves a saber ara de què la coneixes, et sona, però què hi fa aquí? potser que conegués el mort? no ho crec, i tanques els ulls i serres les parpelles i t'esforces a abstreure't perquè et visitiel retrat nítid del mort quan era viu en aquells sopars i dinars de tertúlia en què tan aviat parlàveu de física quàntica com del canvi climàtic, de la guerra del francès a l'Empordà o de la matemàtica de la història, i llavors et distreu el xicot de la funerària amb el recordatori, renoi quina

estampamés austera, penses, i no hi ha manera de concentrar-te en el que t'has de concentrar. I saps que tots ells, els que hi assisteixen com tu, estan inconscientment units, fent feliçment causa comuna en una realitat: ells no són el mort, celebren d'incògnit dins seu que n'enterren un altre.

Llavors penses en el funeral recent d'una examant amb qui vas tenir una relació que va durar uns mesos ja fa molts anys i miraves de recordar-la aleshores però se't confonia amb altres cares i llocs, i malgrat que t'envaïa una pena formidable i ganes de plorar quan passaven fotos recents de la difunta a la pantalla d'enfront, a la cerimònia del tanatori, de fet a penes la reconeixies i això et desassossegava.

La penúltima vegada que hi has anat t'has assegut a primera fila i mentre t'entretenies a avaluar la capacitat oratòria del capellà i la pertinença sintàctica del seu sermó, fluixet a dir la veritat, t'has enxarpat sorprès, amb tant desconcert com enuig, quan eres a tocar del fèretre de la mare.

Avui, en aquesta darrera ocasió, et trobes en el centre del passadís, davant de tot, un lloc que no havies ocupat mai fins ara. En aquest lloc impensat, tu que havies demanat una cerimònia civil. Damunt teu hi ha aquell Simó Pere encastat que presideix l'altar de Sant Pere de Calella, que obre els ulls com plats damunt d'un llibre que no sap llegir, pobre pescador de patacada, del mar petit de Galilea, malgrat la inscripció pomposa Beate pastor Petre, princeps apostolorum, ora pro nobis. I, veus?, et sap greu confessar-ho, continues estant distret, aliè a l'afer principal que us ha convocat aquí avui. Per no se sap quin extravagant efecte de comunió col·lectiva amb els presents, t'arriba la percepció dels encantats com tu mateix, del que no et coneix de res però s'esforça a fer veure que vol plorar però no pot; d'aquell que ressegueix de fa una bella estona el recorregut intricat de la teranyina que penja del capdamunt de la volta de l'absis del presbiteri de la blanca nau de la blanca església de Sant Pere (que tu havies guaitat ja en una ocasió anterior i conclous ara que el servei de neteja és poc eficient); del que seumés enrere que, ressentit, no entén perquè vas obtenir tu aquella feina a què també aspirava, mentre que ell, molt més capacitat, es va haver de conformar amb una de categoria molt inferior; del que, més a prop teu, li vaga d'especular què hauràs decidit en el testament...

Mor el veí, mor l'oncle, mor la filla d'una amiga, una tragèdia, mor la mare i sospeses les diferents maneres de la mort de l'altre, el càncer, la covid, de vell, un accident, un assassinat, i hi penses i ho veus, que la mort dels altres no t'ha servit per afrontar la teva.